

PERFORMANȚE, INIȚIATIVE ȘI PERSPECTIVE ÎN CADRUL PARTENERIATULUI ARTISTIC MOLDO-ROMÂN

PERFORMANCES, INITIATIVES AND PERSPECTIVES WITHIN THE MOLDOVAN-ROMANIAN ARTISTIC UNIVERSITY PARTNERSHIP

AURELIA SIMION¹

doctor, profesor universitar,

Universitatea Națională de Arte George Enescu, Iași, România

<https://orcid.org/0009-0006-2831-2075>

CZU 78:378.6.014.24(478:498)

DOI <https://doi.org/10.55383/amtap.2025.1.02>

Articolul de față se dorește a fi un demers care să evoce atât personalitățile istorice, care au contribuit la dezvoltarea învățământului artistic modern ieșean, cât și trecerea în revistă a unor acțiuni întreprinse până astăzi în cadrul Acordului de parteneriat încheiat la 6 martie 2008 între Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Cei 17 ani ai parteneriatului dintre cele două instituții au însemnat o evoluție spectaculoasă atât la nivel bilateral cât și în colaborare cu terții (alte universități din R. Moldova și România). De-a lungul acestor ani profesorii și studenții AMTAP au fost invitați să susțină recitaluri pe scenele UNAGE, să participe la diverse concursuri de interpretare (clarinet, saxofon, pian) sau compoziție, la festivaluri, proiecte, conferințe și simpozioane. Mulți dintre ei au fost premiați. Acțiunile au fost reciproce: cadrele didactice, studenții, masteranzii și doctoranzii UNAGE și-au etalat performanțele în fața publicului chișinăuian.

Cuvinte-cheie: parteneriat, performanțe, colaborare, învățământ artistic

The present article is intended to be an approach that evokes both the historical personalities, who contributed to the development of modern artistic education in Iași, as well as to reviewing some actions undertaken until today within the Partnership Agreement concluded on March 6, 2008 between the “George Enescu” University of Arts in Iasi and the Academy of Music, Theater and Fine Arts in Chisinau. The 17 years of partnership between the two institutions have meant a spectacular evolution both bilaterally and in collaboration with third parties (other universities in the Republic of Moldova and Romania). Throughout these years, AMTAP teachers and students have been invited to give recitals on UNAGE stages, to participate in various interpretation (clarinet, saxophone, piano) or composition competitions, at festivals, projects, conferences and symposiums. Many of them have been awarded. The actions were mutual: the teaching staff, students, master’s and doctoral students of UNAGE showed off their performances in front of the Chisinau public.

Keywords: partnership, performance, collaboration, artistic education

Introducere

În luna octombrie a acestui an corpul academic și studenții Universității Naționale de Arte George Enescu vor sărbători 165 de ani ai învățământului artistic modern ieșean. În acest context, vor fi organizate o serie de evenimente artistice și științifice care se vor referi la parcursul educațional-academic al acestei instituții. Vor fi omagiați profesorii a căror activitate a contribuit esențial la consolidarea și afirmarea Conservatorului ieșean, vor fi prezentate publicului recitaluri tematice, spectacole de teatru și dans, vor fi vernisate expoziții și vor fi planificate multe alte manifestări dedicate acestei aniversări.

Dar viitorul nu există fără prezent și trecut, de aceea, în acest articol voi evoca câteva personalități, născute în stânga Prutului, care au contribuit la dezvoltarea învățământului artistic modern ieșean. De

¹ E-mail: aurisim_pian@yahoo.com

asemenea, voi trece în revistă (din perspectiva personală) unele acțiuni întreprinse până astăzi în cadrul *Acordului de parteneriat* încheiat la 6 martie 2008 între Universitatea de Arte George Enescu (actualmente UNAGE) din Iași și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău (AMTAP).

Personalități

Unii profesori născuți în Basarabia în secolul XX, ca, de exemplu, Ioan Pavalache, Nicolae Gâscă, Tudor Chiriac, subsemnata, și-au legat destinul de orașul Iași, în care au trăit și și-au desfășurat activitatea didactică și artistică, contribuind la educarea generațiilor de muzicieni, la consolidarea și dezvoltarea învățământului de specialitate, la evoluția culturii muzicale românești. Ioan Pavalache – dirijor de cor, profesor și compozitor (n. 24.06.1927, Chișinău – d. 05.11.2007, Iași), după o perioadă de șase ani (1938-1944) la Seminarul Teologic din Chișinău și Seminarul Teologic din București (1944-1947), în care a parcurs o „inițiere sistematică muzicală”, a absolvit cursurile Conservatorului de Muzică Ciprian Porumbescu din București [1 p. 339]. Deși a fost dirijor al Corului Gavriil Musicescu al Filarmonicii Moldova din Iași (1958-1990) și dirijor al Corului Operei Române din Iași (1958-1963 – permanent, 1963-1990 – colaborator), Ioan Pavalache a predat disciplinele *Dirijat de cor* și *Ansamblu coral* la Conservatorul de Muzică George Enescu (astăzi UNAGE) din Iași. Cu formația corală a concertat în orașele din România și Europa (Italia, Franța, Germania, Belgia, Olanda), susținând peste 3200 de concerte *a capella* și peste 90 concerte vocal-simfonice. A inițiat și a condus corala *Camerata* (din 1970). Distincțiile pe care le-a obținut sunt *Meritul Cultural* cl. a II-a (1972) și *Steaua Republicii* cl. a II-a (1973).

Nicolae Gâscă – dirijor de cor, muzicolog, compozitor și profesor s-a născut la 30 septembrie, 1940, în s. Țibirica, r. Orhei. A studiat muzica la Școala Populară de Artă (1956-1960), consolidându-și pregătirea de specialitate la Conservatorul de Muzică George Enescu din Iași (1960-1965). După absolvirea instituției menționate a parcurs toate gradele universitare de la preparator la profesor, predând în diferite perioade disciplinele *Dirijat de cor*, *Ansamblu coral*, *Forme și analize muzicale*, *Teoria instrumentelor și Orchestrație*. În anul 1976 a înființat corul de cameră *Cantores Amicitiae* cu care a concertat în România și peste hotare (Austria, Germania, Luxemburg, Țara Galilor, Franța, Elveția, Spania etc.). Cu această formație corală de studenți a participat la numeroase festivaluri și concursuri naționale și internaționale, la care au fost premiați. A prelucrat și a realizat aranjamente pentru cor mixt a melodiilor din folclorul românesc și al popoarelor lumii. A elaborat și prezentat comunicări științifice, a publicat volume de specialitate legate de tehnica dirijorală și teoria instrumentelor. A îndeplinit funcția de rector al Universității de Arte George Enescu (1991-2000), iar în colaborare cu rectorul Conservatorului de Stat Gavriil Musicescu din Chișinău, Constantin Rusnac, au inițiat și organizat turneul studenților moldoveni la Iași. A fost un prim-pas al parteneriatului dintre cele două instituții de învățământ artistic.

În anul 1995 Tudor Chiriac, compozitor și profesor (născut la Ciuciuleni la 21 martie 1949), se stabilește la Iași, devenind conferențiar universitar și ulterior (din 2008) profesor universitar la disciplinele *Teoria instrumentelor și Orchestrație*, *Armonie*, *Armonizări corale și Aranjamente jazz* la Universitatea de Arte George Enescu. În această perioadă compune *Jocuri* pentru orchestră (1999), *Dacofonia nr. 1* pentru taragot, țambal, vioară și orchestră simfonică (2000), *Dacofonia nr. 2* pentru narator și orchestră (2017); *De la Tiras pân' la Tisa – Carmina Daciae*, pentru cor mixt și grup instrumental, interpretată la Iași de Corala *Cantores Amicitiae*, dirijor Nicolae Gâscă (1 iunie 2010). Colaborarea lui Tudor Chiriac cu cadrele didactice și studenți ai UNAGE a continuat cu înregistrarea piesei de jazz *Codreneasca* pentru pian și set de tobe (Aurelia Buftac-Simion – pian, Constantin Stavrat – percuție, 2021) și participarea la emisiunea *Prin muzică în Europa* a ansamblului de percuție *Alternances* (coord. Constantin Stavrat, UNAGE), care a contribuit la îmbogățirea paletelor timbrale a partiturii *Ritualul vindecării* (2022), alături de orchestra și corul Teleradio-Moldova sub bagheta dirijorului Gheorghe Mustea.

Evenimente artistice

Deși, în perioada 1991-2008, datorită relațiilor de colaborare dintre profesorii Universității de Arte George Enescu și AMTAP, ca, de exemplu, Dumitru Sâpcu, Doru Albu și Simion Duja², au fost organizate o serie de master-class-uri și de recitaluri de clarinet atât la Chișinău cât și la Iași, parteneriatul bilateral între cele două instituții universitare a fost semnat abia la 6 martie 2008. Ansamblul de percuție *Alternances* (coord. conf. univ., dr. Florian Simion) a susținut în Sala Mică a AMTAP, în cadrul *Mărțișorului studențesc*, un recital cu un program divers, în care a inclus atât muzică pentru instrumente de percuție cât și *body percussion*, apreciat de publicul prezent în sală, printre care s-au aflat rectorii Viorel Munteanu și Victoria Melnic, dar și delegația profesorilor UNAGE, cadrele didactice și studenții de la AMTAP.

Performanța „reprezintă materializarea competenței, reprezintă transformarea posibilului în real” consideră Ionica-Ona Anghel [2 p. 46]. Perspectivele consemnate în *Acordul partenerial* au devenit realitate. Astfel, în anii următori pe scena Sălii Mari a AMTAP au susținut recitaluri studenții de la clasa de clarinet a lui Doru Albu (30.04.2010), de flaut (28.06.2011) a lui Dorel Baicu și Călin Fărcășel. Recitalul studenților clasei de oboi a lui Florenel Ionoaia s-a desfășurat în Sala Mică a Filarmonicii S. Lunchevici din Chișinău (12.04.2013). Potențialul interpretativ al participanților la aceste evenimente a fost elogiat nu doar de către cadrele didactice ale AMTAP, ci și de unii reprezentanți ai altor instituții culturale din Chișinău.

Studenților, care au concertat în capitala Moldovei, li s-au alăturat cadrele didactice ale UNAGE, ca, de exemplu, Doru Albu, Daniel Paicu – clarinet, Florenel Ionoaia, Dumitru Iosub – fagot, Petrea Gîscă – corn, Aurelia Simion – pian, care au interpretat *Cvintetul* pentru pian și instrumente de suflat op. 16 de L. van Beethoven (02.04.2012), etalându-și performanțele interpretative în fața publicului academic chișinăuian. Spectacolul de poezie și muzică *Nichita 100% iubire*, prezentat în Sala Mică a Filarmonicii S. Lunchevici din Chișinău (30.03.2016) a fost realizat în colaborare cu cadrele didactice de la Facultatea de Teatru a UNAGE, Laura Bilic și Octavian Jighirgiu, suportul muzical a fost asigurat de Doru Albu – clarinet, Aurelia Simion – pian.

Acțiunile s-au derulat reciproc și de-a lungul acestor ani profesorii și studenții AMTAP au fost invitați să susțină recitaluri pe scenele UNAGE. În acest context, amintesc prestația de excepție a pianistilor Iurie Mahovici și Anatolie Lopicus în Sala Studio de Muzică de Cameră cu un program de lucrări pentru duo de pian (26.02.2010). În noiembrie a aceluiași an, în calitate de profesori invitați la UNAGE, au susținut un master-class de duo de pian, împărțând studenților tainele artei pianistice.

Menționez, de asemenea, impactul pozitiv asupra ascultătorilor pe care l-a produs recitalul de nai susținut de studenții clasei lui Ion Negură (02.03.2012) și de ansamblul de naiști *Pan Academic* coordonat de Andrei Druță (07.05.2019), ultimul nominalizat preluând clasa de nai a UNAGE după decesul mentorului său.

Studenții chișinăuieni au fost invitați să participe la diverse concursuri de interpretare (clarinet, saxofon, pian, compoziție), la festivaluri, proiecte, conferințe și simpozioane, mulți dintre ei au fost premiați. Ca exemplu, amintesc de Pavel Gamurari, care, fiind masterand în acel an, a obținut Premiul I cu *Trio State of mind* pentru violă, violoncel și pian la Concursul studențesc de compoziție Al. Zirra (2013).

În anul 2012, la 22 mai, în cadrul *Festivalului Internațional de clarinet și saxofon*, pe scena sălii Ed. Caudella a UNAGE, au evoluat clarinetiștii Vasile Procopciuc (an. I), Ion Burlacu (an. I), Dan Leșanu (an. III) de la clasa prof. univ. Simion Duja, saxofoniștii Vlad Manita (an. III) și lect. univ. Igor König – saxofon.

În cadrul *Festivalului Muzicii Românești* (FMR), în Sala Studio de Muzică de Cameră repre-

2 Gradele didactice ale celor nominalizați nu le vom specifica, întrucât de-a lungul anilor ele s-au modificat, profesorii avansând în funcție.

zentanții AMTAP – Livia Ciolpan, Olesea Ghernagea, Victoria Romașco și Alexandru Prigalo – au susținut în recital de pian, care a inclus creații ale compozitorilor basarabeni Vlad Burlea, Ghenadie Ciobanu, Snejana Pâslari. „Pianiștii veniți din Republica Moldova au dovedit o pregătire muzicală temeinică, demonstrând că școala interpretativă de peste Prut se bazează pe disciplină, studiu consecvent și cunoștințe muzicale generale solid fixate în perioada formării artistice”, scria Mihaela Balan în Revista *Arta* a UNAGE [3].

Activitatea didactico-științifică

Caracterul formativ al învățământului artistic nu se rezumă doar la activitatea didactică și artistică, ci include și latura științifică, care pune în valoare cercetarea muzicologică. Datorită parteneriatului instituțional a fost posibilă desemnarea subsemnatei în calitate de Președinte al Comisiei de examinare în vederea finalizării studiilor de Licență și Master la specializările *pian* și *instrumente aerofone* în perioada anilor 2015-2017. Menționez că am colaborat deosebit de eficient cu echipa de profesori titulari de la AMTAP, evaluând studenții și masteranzii, care au demonstrat capacitatea lor de a interpreta din memorie repertoriul studiat, capacitatea de a interpreta în stil, capacitatea creativă, respectând indicațiile privind dinamica, agogica etc. În formarea tinerilor specialiști din învățământul vocațional scopul rămâne susținerea, protejarea și promovarea creativității și a performanței artistice; un scop comun și în derularea parteneriatelor universitare.

Începând cu anul 2012, am avut o colaborare permanentă cu Școala doctorală a AMTAP, fiind cooptată pentru a scrie avizele la autoreferatele³ semnate de doctoranzi, iar în calitate de referent oficial⁴ – de a evalua tezele elaborate de candidați pentru acordarea înaltului titlu de *Doctor în Arte*.

Un alt aspect al colaborării instructive a fost participarea subsemnatei (la AMTAP) în calitate de membru al comisiei de evaluare a dosarelor pentru conferirea titlurilor⁵ de conferențiar și de profesor.

Nu mai puțin important în acești ani a fost accesul la cele trei nivele de educație superioară: licență, masterat și doctorat prin intermediul Programului de mobilitate Erasmus+. În acest sens, menționez numele lui Igor Stati, la specializarea *clarinet*, care a optat pentru două semestre de studiu, și numele Dorinei Munteanu, care, în contextul programului amintit, a susținut, în cadrul stagiului doctoral, un recital de corn în Sala Studio de Muzică de Cameră a UNAGE (07.06.2018). Daniel Plămădeală, născut la Chișinău, a parcurs la specializarea *clarinet* (UNAGE) toate cele trei nivele de învățământ artistic superior, susținând teza de doctorat în anul 2024.

Un alt aspect benefic al parteneriatului bilateral a fost schimbul de materiale bibliografice, donații de partituri și volume de specialitate, care contribuie semnificativ la îmbogățirea fondului bibliotecar universitar.

17 ani ai parteneriatului dintre AMTAP și UNAGE au însemnat o evoluție spectaculoasă atât la nivel bilateral cât și în colaborare cu terții (alte universități din R. Moldova și România). Mă refer la faptul că în anul 2017, în calitate de prorector al UNAGE, am contribuit la demersul logistic și am insistat ca AMTAP să facă parte din Consorțiul transfrontalier al Universităților din Moldova, România și Ucraina (CUMRU), inițiativă finalizată cu succes în 2018, ulterior instituția a fost invitată ca membru în Consorțiul ARTE (2021), inițiat de UNAGE.

La 30 mai 2018, în cadrul proiectului ART-CUMRU, am organizat *Gala Performanței*. Proiectul a fost trecut în lista manifestărilor *Festivalului Internațional al Educației*, susținut de Primăria muni-

3 Autoreferatele semnate de Vladimir Andrieș, Anastasia Gusarova (2018), Veaceslav Dașevschi (2021), Andrei Druță, Cristina Romanenco (2023).

4 Tezele elaborate de Aliona-Olga Vardanean (2016), Marina Mamalița (2020), Irina Guzenko, Zinaida Brânzilă-Coșleț, Elena Turea, Mihail Strezev, Dmitri Cabacov, Maria Gheorghieva, Dorina Munteanu, Petru Știuca (2023), Radu Tălămbuță, Irina Pleșcan, Fedora Burlac, Inessa Saulova (2024), Oleg Cazacu (2025).

5 Conferențieri: Ecaterina Gîrbu (2020), Victoria Nichitenco (2020), Hristina Barbanoi (2021), Snejana Pislari (2022); profesori: Inna Hatipova (2021), Aliona-Olga Vardanean (2022).

piului Iași, inclus (la rândul său) în proiectul *Iași – capitala tinereții din România*. La această Gală au participat laureații concursurilor naționale și internaționale de la UNAGE, AMTAP și Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți (USARB).

În cadrul Consorțiului ARTE pianiștii Iurie Mahovici și Anatolie Lăpiciș au oferit celor prezenți în sala *Ed. Caudella* (28.01.2023) un program de creații pentru pian la patru mâini, demonstrând încă o dată „simțul ansamblului, rafinamentul interpretativ, virtuozitatea desăvârșită, varietatea și calitatea sunetului” [4 p. 28]. Pianistele Aliona Vardanean, Tatiana Pipa și Nadejda Erhan-Banariuc au încântat publicul meloman cu un repertoriu bine ales și interpretat la un înalt nivel artistic (29.02.2024).

Concluzii

În concluzie se poate afirma, că:

- profesorii născuți în Basarabia, titulari ai UNAGE, au contribuit cu profesionalismul său, măiestria artistică și implicarea didactică la progresul învățământului superior vocațional din Iași;
- semnarea acordului de parteneriat bilateral a fost un imbold pentru inițiative și realizări personale și colective;
- evenimentele artistice desfășurate pe parcursul a 17 ani, la care au participat atât studenții cât și cadrele didactice, au fost numeroase și realizate la un înalt nivel interpretativ;
- datorită parteneriatului au fost posibile participările în comisiile de finalizare a studiilor de licență și master;
- colaborarea cu Școala doctorală a fost extinsă;
- profesori ai UNAGE au făcut parte din comisiile de evaluare a dosarelor pentru concursurile pe post de conferențiar și profesor;
- conlucrarea bibliotecilor a fost benefică pentru ambele instituții de învățământ artistic.

Parteneriatul actual reprezintă trecerea de la o etapă de colaborare reușită la un alt nivel de perspective privind calitatea și cantitatea acțiunilor comune.

Referințe bibliografice

1. COZMEI, M. *Existențe și împliniri*: dicționar biobibliografic, domeniul Muzică. Ed. a 2-a. Iași: Artes, 2010. ISBN 978-606-547-015-6.
2. ANGHEL, I.-O. Explorări ale zonei de intersecție dintre talent, succes și performanță în domeniul artistic. *Creativitatea și dezvoltarea personală. Dimensiuni educative și artistice*: lucrările Conferinței Științifice Internaționale. Iași: Performantica, 2020, vol. 2, pp. 45–51. ISBN 978-606-685-718-5.
3. BALAN, M. Concert cameral al compozitorilor și interpreților din Republica Moldova. In: *Revista Arta* : revista-blog a Facultății de Interpretare, Compoziție și Studii Muzicale Teoretice UNAGE, Iași. Online. Iași, 2013. Disponibil: <https://revista-arta.blogspot.com/2013/> [accesat 2025-04-05].
4. POPUȘOI, L. Oameni îndeaproape. *Moldova*. 2022, martie–aprilie, pp. 48–57. ISSN 0132-6635.